

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SANOAT TARMOQLARIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR VA ULARNI BAHOLASH

Toshov Mirzabek Hakimovich

Osiyo xalqaro universiteti

Alimova Shamsiya Abidovna

Osiyo xalqaro universiteti

Annotatsiya: Mamlakatda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning pirovard maqsadi-iqtisodiyotni erkinlashtirish va to'laqonli bozor munosabatlariga o'tilishi sharoitida xizmat ko'rsatuvchi korxonalar o'zining imkoniyatlari va resurslaridan maqsadli foydalanish tamoyiliga amal qilib, ijtimoiy-iqtisodiy samaradorlikka erishishni ta'minlashdan iborat. Natijada bu jarayonda ijtimoiy-iqtisodiy tamoyillar, tizimlar, uning turli ko'rinishlaridan unumli foydalanish hal qiluvchi ahamiyatga egadir.

Kalit so'zlar: Xizmatlar, aholi, aholi bandligi, farovonlik

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston-2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risidagi PF-6079-son Farmoni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2020-2023-yillarda Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasini yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida PQ-357-son qarori, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "2023-yil uchun statistika dasturini tasdiqlash to'g'risida"gi 2023-yil 27-fevraldagi 80-son qarori hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020 — 2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasida belgilangan vazifalar ijrosini samarali tashkil etishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 2022-yil 7-iyundagi PQ-273-son qarorlarida belgilangan vazifalardan kelib chiqib, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi statistika agentligining SIAT statistika integrallashgan axborot tizimi hamda Qishloq xo'jaligi vazirligining Geoaxborot tizimi o'rtasida qishloq xo'jaligiga oid axborotlarni o'zaro elektron almashinuvi yo'lga qo'yildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining SIAT statistika integrallashgan axborot tizimi va Qishloq xo'jaligi vazirligining Geoaxborot tizimi o'rtasida o'zaro elektron axborot almashinuvini yo'lga qo'yilishi natijasida qishloq xo'jaligiga oid bir qator axborotlarni elektron tarzda olish imkoniyati yaratildi. Jumladan, unga ko'ra, fermer xo'jaliklariga tegishli yer maydonlari to'g'risidagi ma'lumotlar viloyat, tuman va konturlar kesimida, ekin maydoniga ekilgan ekin turlari to'g'risidagi axborotlarni integratsiya qilish orqali elektron qabul qilish yo'lga qo'yildi.

SIAT statistika integrallashgan axborot tizimi va Geoaxborot tizimi o'rtasida o'zaro elektron axborot almashinuvini yo'lga qo'yilishi natijasida, olingan axborotlarni fermer xo'jaliklari, qishloq xo'jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlar tomonidan taqdim etilgan statistika hisoboti ma'lumotlaridagi ekilgan ayrim turdagi qishloq xo'jaligi ekinlari maydonlariga oid ko'rsatkichlar bilan solishtirish imkoniyati yaratildi.

Jahon bankining hisob-kitoblariga ko'ra, 2021 yilda O'zbekiston Respublikasining xarid qobiliyati pariteti (XQP) bo'yicha YaIM hajmi 296,7 mlrd AQSh dollarini tashkil etdi. 2021 yilda MDHning boshqa davlatlarida XQP bo'yicha hisoblangan YaIM hajmi quyidagicha: Rossiya Federatsiyasida – 4 793,5 mlrd. AQSh doll.; Ukrainada – 588,4 mlrd. AQSh doll.; Qozog'istonda – 545,0 mlrd. AQSh doll.; Belarus Respublikasida – 202,7 mlrd. AQSh doll.; Ozarbayjonda – 160,7 mlrd. AQSh doll.; Armanistonda – 43,5 mlrd. AQSh doll.; Tojikistonda – 41,8 mlrd. AQSh doll.; Moldovada – 40,2 mlrd. AQSh doll.; Qirg'iz Respublikasida – 35,4 mlrd. AQSh dollarni tashkil etdi.

YaIM tarkibida tovarlar ishlab chiqarishda 484 679,9 mlrd. so'm, xizmatlar ko'rsatish sohasida – 343 374,3 mlrd. so'm miqdorida yalpi qo'shilgan qiymat yaratildi, mahsulotlarga sof soliqlar esa 60 287,5 mlrd. so'mni tashkil etdi.

2023-yilning yanvar-aprel oylarida O'zbekiston Respublikasida jami 41,7 trln. so'mlik qurilish ishlari bajarildi.

Respublikada bajarilgan qurilish ishlari hajmida yirik qurilish tashkilotlari tomonidan bajarilgan qurilish ishlari ulushi 25,2 % ni, kichik korxona va mikrofirmalarning ulushi 59,7 % hamda norasmiy sektorda bajarilgan qurilish ishlari ulushi 15,1 % ni tashkil etdi.

Iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida yaratilgan yalpi qo'shilgan qiymat hajmi YaIM umumiy hajmining 93,2 % ini tashkil etdi va 6,2 % ga o'sdi (YaIM mutlaq o'sishiga ta'siri 5,8 foiz punktni tashkil etdi). Mahsulotlarga sof soliqlarning YaIM tarkibidagi ulushi 6,8 % ni tashkil etdi va 2021 yil bilan taqqoslaganda 0,8 % ga kamaydi (YaIM mutlaq o'sishiga ta'siri – 0,1 f.p.)²⁹.

YaIM tarkibida tovarlar ishlab chiqarishda 484 679,9 mlrd. so'm, xizmatlar ko'rsatish sohasida – 343 374,3 mlrd. so'm miqdorida yalpi qo'shilgan qiymat yaratildi, mahsulotlarga sof soliqlar esa 60 287,5 mlrd. so'mni tashkil etdi. (1-jadval).

²⁹ Ялпи қўшилган қиймат (ЯҚҚ) - ишлаб чиқарилган товарлар ва хизматлар қиймати (ишлаб чиқариш) ва ишлаб чиқариш жараёнида тўлалигича истеъмол қилинган товарлар ва хизматлар қиймати (оралиқ истеъмол) ўртасидаги фарқ орқали аниқланади.

1-jadval

O'zbekiston Respublikasi bo'yicha YaIM (joriy narxlarda, trln. so'm)⁵

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Tovar ishlab chiqarish	229,5	294,5	338,1	414,3	484,7	-
Xizmatlar ko'rsatish	151,5	192,9	229,0	272,1	343,3	-
Mahsulotlarga sof soliqlar	45,6	45,3	44,4	52,0	60,3	-

Respublika YaIMning tarmoq tuzilmasidagi tarkibiy o'zgarishlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mazkur tarkibda 2022 yil yakunlariga ko'ra, YaIM tarkibida katta bo'lmagan o'zgarishlar kuzatildi. YaIM (YaQQ) tarkibida xizmatlar sohasining ulushi 39,6 % dan 41,5 % ga, qurilish tarmog'ining ulushi 6,6 % dan 6,7 % ga oshdi. Shu bilan birga, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligining ulushi 26,5 % dan 25,1 % ga kamaydi. Sanoatning (qurilishni qo'shgan holda) ulushi esa 33,4 % ni tashkil etdi.

2023-yilning yanvar-mart oylarida O'zbekiston Respublikasi bo'yicha 18 605,3 mlrd. so'm asosiy kapitalga investitsiyalar ishlab chiqarish sanoatida o'zlashtirilib, jami investitsiyalardagi ulushi 32,9 % ni tashkil etdi. Ulardan 11 773,4 mlrd. so'mi xorijiy investitsiyalar va kreditlar hisobidan o'zlashtirilib, jamiga nisbatan ulushi 46,8 % ni tashkil etdi.

**2018-2022 йилларда савдо тармоғининг ялпи қўшилган қиймати таркиби
динамикаси (жамига нисбатан % да)**

Автотранспорт
воситаларининг улгуржи ва
чакана савдоси (уларни
таъмирлашни қўшган
ҳолда)

Улгуржи савдо
(автотранспорт
воситалари савдосидан
ташқари)

Чакана савдо
(автотранспорт
воситалари савдосидан
ташқари)

⁵ Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитасининг расмий веб саҳифаси маълумотлари//stat.uz.

Savdo tarmog'ining YaQQ tarkibi dinamikasi.

Respublika YaIMning tarmoq tuzilmasidagi tarkibiy o'zgarishlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mazkur tarkibda 2013 yilda qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligining ulushi 32,9 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2023 yilga kelib mazkur ko'rsatkich ushbu tarkibda 28,2 foizni tashkil etdi. Shuningdek, sanoatning ulushi ushbu tarkibda 2013 yilda 26,0 foizni hamda xizmatlarning ulushi esa, 41,1 foizni, 2023 yilga kelib esa sanoatning ulushi 35,5 foizni hamda xizmatlarning ulushi esa 36,3 foizni tashkil etdi.

Respublika YaIMning tarmoq tarkibida 2010-2020 yillar oralig'ida qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligining ulushi beqaror tendensiyaga ega bo'lgan bo'lsa, sanoatning ushbu tarkibdagi ulushi 2011-2019 yillar oralig'ida barqaror tendensiyaga ega bo'ldi. Xizmatlar sohasi ham xuddi qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligining ulushi kabi mazkur davrda beqaror tendensiyaga ega bo'ldi.

Tahlillarning ko'rsatishicha, milliy iqtisodiyot tarmoqlarining yalpi qo'shilgan qiymati tarkibida Gatev usulida hisoblangan umumlashgan tarkibiy o'zgarishlar indeksi o'zining eng kichik ko'rsatkichini 2015 - 2016 va 2019 - 2020 yillarda namoyon etgan bo'lib, uning qiymati 0.006 ga teng bo'ldi. Shuningdek, Gatev usuli yordamida hisoblangan tarkibiy o'zgarishlarning maksimal qiymati 2017 - 2018 yillar oralig'iga to'g'ri kelib, uning qiymati 0.07 ko'rsatkichni tashkil etdi.

Tahlillarga ko'ra, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi tarmoqlarining qo'shimcha ravishda 1 foizga ortishi, YaIM hajmini 1.1 foizga, sanoatning qo'shimcha ravishda 1 foizga ortishi, 0.63 foizga hamda xizmat ko'rsatish sohasining 1 foizga ortishi esa YaIM hajmini 1.12 foiz ortishiga olib kelishi mumkin ekan.

O'zbekistonda sanoat sohasidagi tarkibiy o'zgarishlarga olib keluvchi ijobiylarga oid salbiy o'millar tahlili va ularning dinamikasi quyidagicha bo'lishi mumkin:

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1) Abidovna, A. S. (2024). XUSUSIY OLIY TA'LIMDA HR MENEJMENTDAN FOYDALANISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI. *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting*, 4(08), 68-74.
- 2) Alimova, S. (2024). NEW APPROACHES TO THE EFFECTIVENESS OF INTERACTION BETWEEN PROFESSIONAL EDUCATION AND EMPLOYERS. *Modern Science and Research*, 3(7), 211-218.
- 3) Alimova, S. O. FEATURES OF THE STRATEGIC MANAGEMENT SYSTEM OF INDUSTRIAL ENTERPRISES. *Kielce: Laboratorium Wiedzy Artur Borcuch*.
- 4) Abidovna, A. S. (2024). "PERSONNEL MANAGEMENT" AND "HUMAN RESOURCE MANAGEMENT": HISTORY OF ORIGIN, ESSENCE AND RELATIONSHIP OF CONCEPTS. *Gospodarka i Innowacje.*, 46, 336-343.
- 5) Джураева, М. С., & Алимова, Ш. А. (2024). СОЦИАЛЬНОЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО КАК ИНСТРУМЕНТ РЕШЕНИЯ ОБЩЕСТВЕННЫХ ПРОБЛЕМ. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(2), 347-352.
- 6) Алимова, Ш. А., & Джураева, М. С. (2024). РОЛЬ ИННОВАЦИЙ В РАЗВИТИИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 355-359.
- 7) Sadilloevna, D. M., & Abidovna, A. S. (2024). THE STRATEGIC ROLE OF MANAGEMENT IN ENTREPRENEURIAL SUCCESS. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(3), 220-225.
- 8) Abidovna, A. S., & Sadilloevna, D. M. (2024). THE IMPACT OF MANAGEMENT PRACTICES ON INNOVATION IN ENTREPRENEURSHIP. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 232-237.
- 9) Abidovna, A. S. (2023). Special directions of tourism development in Bukhara region: problems and solutions. *Zien Journal of Social Sciences and Humanities*, 21, 51-55.
- 10) Alimova, S. A., & Shavkatovich, P. S. (2022). THE ROLE OF FOREIGN INVESTMENT IN ENSURING THE FINANCIAL SUSTAINABILITY OF THE ECONOMY. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(3), 359-364.
- 11) Abidovna, A. S. (2024). The Importance of Personnel Management in the Operations of an Organization. *Miasto Przyszłości*, 49, 971-975.
- 12) Alimova, S. A., & Nutfullaevna, K. M. (2022). STATE MANAGEMENT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF ENTERPRISES. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(10), 75-80.
- 13) Abidovna, A. S. (2023). MODERN TRENDS IN MANAGEMENT STRATEGIES AND THEIR APPLICATION IN COMMERCIAL BANKS. *Gospodarka i Innowacje.*, 41, 326-332.

14) Alimova, S. (2024). NEW APPROACHES TO THE EFFECTIVENESS OF INTERACTION BETWEEN PROFESSIONAL EDUCATION AND EMPLOYERS. *Modern Science and Research*, 3(7), 211-218.

15) Alimova, S. A., & Khaitov, V. S. (2022). ON THE WAY OF TOURISM DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN APPLICATION OF ELECTRONIC MARKETING STRATEGIES OPPORTUNITIES. *PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS*, 303.

16) Alimova, S. O. FEATURES OF THE STRATEGIC MANAGEMENT SYSTEM OF INDUSTRIAL ENTERPRISES. *Kielce: Laboratorium Wiedzy Artur Borcuch*.

17) Abidovna, A. S. (2024). COMMUNICATION PROCESS MANAGEMENT AS A TOOL TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF MODERN ORGANIZATIONS. *Gospodarka i Innowacje*, 49, 211-217.

18) Hakimovich, T. M., & Avazovna, R. L. (2024). "BUXORO SUV TA'MINOTI" MCHJ KORXONASINING UMUMIQTISODIY HOLATI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 390-398.

19) Hakimovich, T. M., & Avazovna, R. L. (2024). IQDISODIY NOCHOR KORXONALAR TAHLILI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 284-292.

20) Avazovna, R. L., & Hakimovich, T. M. (2024). MINTAQADA MEHNAT BOZORI. MEHNAT BOZORINI TARTIBGA SOLISHNING XUDUDIY ASOSLARI, AHOLI BANDLIGI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YOLLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 307-309.

21) Avazovna, R. L., & Hakimovich, T. M. (2024). OZBEKISTONDA ISHLAB CHIQRISH KUHLARINI JOYLASHTIRISHNING OZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 300-306.

22) Hakimovich, T. M., & Avazovna, R. L. (2024). AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(3), 314-322.

23) Hakimovich, T. M., & Avazovna, R. L. (2024). BUXORO VILOYATIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASI VA BANDLIK. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(3), 67-73.

24) Avazovna, R. L., & Hakimovich, T. M. (2024). YASHIRIN IQTISODIYOTNING MILLIY JAMIYATIMIZGA TA'SIRI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(3), 104-108.

25) Avazovna, R. L., & Hakimovich, T. M. (2024). MINTAQAVIY IQTISODIYOTNING TAMOIYILLARI VA MAMLAKATIMIZ IQTISODIYOTI BILAN BOG'LIQLIGI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(3), 97-103.

26) Hakimovich, T. M. (2024). KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH. *Miasto Przyszłości*, 55, 1458-1463.

- 27) Toshov, M. (2023). HR BOSHQARMASIDA KPI TIZIMI. *Modern Science and Research*, 2(12), 470-476.
- 28) Hakimovich, T. M. (2024). Xizmat Ko'rsatish Sohasida Aholi Bandligini Oshirishning Nazariy-Metodologik Asoslari. *Miasto Przyszłości*, 54, 987-995.
- 29) Toshov, M. (2023). PERSONNEL MANAGEMENT AND THEIR EVALUATION IN MANAGEMENT. *Modern Science and Research*, 2(10), 535-541.
- 30) Hakimovich, T. M. (2024). XODIMLARNI BOSHQARISHDA KPI SAMARADORLIGI TAHLILI. *Gospodarka i Innowacje.*, 46, 270-273.
- 31) Toshov, M. (2024). STRATEGIC MANAGEMENT OF HIGHER EDUCATION. *Modern Science and Research*, 3(2), 461-468.
- 32) Ibodullayevich, I. E. (2024). Inqirozga Qarshi Choralar Dasturi Doirasida Kichik Biznes Va Xususiyy Tadbirkorlik Subyektlarini Marketing Tizimi Asosida Rivojlantirish Muammolari. *Miasto Przyszłości*, 54, 1495-1503.
- 33) EI, I. (2024). KORXONALARDA RAQOBATBARDOSH EKSPORTNI YO 'LGA QO 'YISH VA MARKETING STRATEGIYALARI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(2), 315-324.
- 34) EI, I. (2024). BUXORO VILOYATIDA QISHLOQ XO 'JALIGI IQTISODIYOTNING YETAKCHI TARMOG 'I SIFATIDA. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 156-164.
- 35) Mamlakat, I. (2023). THE USE OF DICTIONARIES IN READING AND UNDERSTANDING LITERARY TEXTS IN NATIVE LANGUAGE LESSONS. *International Journal of Advance Scientific Research*, 3(09), 285-292.
- 36) Supiyevna, B. M. (2024). IMPROVING THE EFFICIENCY OF LEADER LABOR IN THE MODERN MANAGEMENT SYSTEM. *Gospodarka i Innowacje.*, 54, 51-55.
- 37) Sodikova, N. T. (2024). PROMOTION OF LABOR PRODUCTIVITY GROWTH IN THE ENTERPRISE AS A BASIC CONDITION. *Bulletin news in New Science Society International Scientific Journal*, 1(3), 188-198.
- 38) Tohir o'g'li, M. T., & To'rayevna, S. N. (2024). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSION SIYOSAT. ZAMONAVIY TA'LIMDA FAN VA INNOVATSION TADQIQOTLAR JURNALI, 2(14), 45-53.
- 39) Sodikova, N. T. (2024). PROMOTION OF LABOR PRODUCTIVITY GROWTH IN THE ENTERPRISE AS A BASIC CONDITION. *Bulletin news in New Science Society International Scientific Journal*, 1(3), 188-198.
- 40) Bahodirovich, X. B. (2024). KICHIK BIZNES SUB'EKTLARINING MOLIYAVIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.
- 41) Bahodirovich, X. B. (2024). O'ZBEKISTONDA MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARINI TUZISH TARTIBI. *Gospodarka i Innowacje.*, 52, 9-13.
- 42) Bahodirovich, X. B. (2024). AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA QARZ MABLAG'LARI HISOBIGA MOLIYALASHTIRISHDA KORPORATIV

OBLIGATSIYALAR. MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS, 1(3), 211-216.

43) Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2024). SANOAT KORXONALARI INNOVATION STRATEGIYALARINING IERARXIK TUZILISHI. ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION, 1(3), 187-192.

44) Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2024). SANOAT KORXONALARI INNOVATION STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISH JARAYONI. ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION, 1(3), 193-198.

45) Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2024). TIKUVCHILIK SANOATI KORXONALARIDA BAZAVIY INNOVATION STRATEGIYALARNI TAKOMILLASHTIRISH. MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS, 1(3), 332-336.

46) Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2024). SANOAT KORXONALARIDA INNOVATION STRATEGIYANI SHAKLLANTIRISH VA AMALGA OSHIRISHNING DOLZARBLIGI. MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS, 1(3), 183-187.

47) Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2024). TIKUVCHILIK SANOAT KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA INNOVATION STRATEGIYALARINI QOLLASH. STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS, 1(2), 325-330.

48) Xudoynazarovich, S. A. (2024). CHALLENGES OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS AND THEIR SOLUTIONS. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(12), 398-402.

49) Kayumovich, K. O., Gulyamovich, D. I., & Khudoynazarovich, S. A. (2020). Information and information technologies in digital tourism. *Special issue on financial development perspectives of the life standard in Central Asia*, 32.

50) Khudoynazarovich, S. A. (2022). Features of evaluating the effectiveness of activities at the Bukhara State University. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(11), 153-159.

51) Qizi, R. N. O. (2024). YASHIL IQTISODIYOTGA OTISH ORQALI MILLIY IQTISODIYOTNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH MASALALARI. *Gospodarka i Innowacje*, 54, 56-61.

52) Qizi, R. N. O. (2024). YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH ORQALI MILLIY IQTISODIYOTNI BARQAROR O'SISH KO'RSATKICHLARI. *Gospodarka i Innowacje*, 54, 113-118.

53) кизи Рахмонкулова, Н. О. (2023). КИЧИК САНОАТ ЗОНАЛАРИНИНГ ХУДУДЛАР ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ ЎРНИ. "Экономика и туризм" международный научно-инновационный журнал, 6(14).

54) Hakimovich, T. M., & Avazovna, R. L. (2024). AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH. MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS, 1(3), 314-322.

55) Hakimovich, T. M., & Avazovna, R. L. (2024). BUXORO VILOYATIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASI VA BANDLIK. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(3), 67-73.

56) Avazovna, R. L., & Hakimovich, T. M. (2024). YASHIRIN IQTISODIYOTNING MILLIY JAMIYATIMIZGA TA'SIRI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(3), 104-108.

57) Avazovna, R. L., & Hakimovich, T. M. (2024). MINTAQAVIY IQTISODIYOTNING TAMOIYILLARI VA MAMLAKATIMIZ IQTISODIYOTI BILAN BOG'LIQLIGI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(3), 97-103.

58) Hakimovich, T. M. (2024). KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH. *Miasto Przyszłości*, 55, 1458-1463.

59) Akbarovna, N. N. (2024). TASHQI IQTISODIY FAOLIYAT YURITISHNING SHAKLLARI VA YO'NALISHLARI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(3), 57-63.

60) Akbarovna, N. N. (2024). KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK IQTISODIYOTNING MUHIM SOHASI SIFATIDA. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(3), 307-313.

61) Akbarovna, N. N. (2024). STRATEGIC MANAGEMENT METHODS IN AN INNOVATIVE ECONOMY. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 407-412.

62) Bobojonova, M. J., & Naimova, N. A. (2024). FRILANSERLIK-O'ZINI O'ZI BAND QILISHNING YANGI SHAKLI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 283-288.

63) Qayumovna, J. Z., Ne'matovna, R. N., & Azizovna, P. A. FAVORABLE INVESTMENT CLIMATE FORMATION ISSUES FOR ATTRACTING ACTIVE INVESTMENTS. *GWALIOR MANAGEMENT ACADEMY*, 29.

64) Жумаева, З. (2023). МИРОВОЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ. *Nashrlar*, 318-321.

65) Bustonovna, J. Z. (2023). PECULIARITIES OF THE AGRICULTURAL ECONOMY IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION. *(No Title)*.

66) Bustonovna, J. Z. (2024). IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA MEHNATNI SAMARALI TASHKIL QILISHNING ASOSIY YO'LLARI.

67) Bustonovna, J. Z. (2024). MOVIYAVIY RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI MILLIY IQTISODIYOT BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.

68) Jumayeva, Z. (2024). DAVLAT TASHKILOTLARINING FAOLIYATINI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ISH YURITISH TIZIMINI RAQAMLASHTIRISHNING ZARURIY SHARTLARI. *Modern Science and Research*, 3(6).

69) Turayevich, I. A. (2024). MILLIY IQTISODIYOTGA INVESTITSIALARNI JALB QILISHNI BOSHQARISH YO 'LLARI. *Miasto Przyszłości*, 55, 1464-1468.

70) AT, I. (2024). MINTAQALARDA TADBIRKORLIK SUB'EKTLARI INVESTITSION LOYIHALARINI IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI VA O 'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(2), 306-314.

71) AT, I. (2024). MINTAQALARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH VA UNI INVESTITSIYA BILAN TA'MINLASHNING O 'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 241-248.

72) AT, I. (2024). TADBIRKORLIK FAOLIYATINING DAVLAT TOMONIDAN QO 'LLAB QUVVATLANISHI VA SOHAGA MINTAQALAR MIQYOSIDA INVESTITSIYA JALB QILISH SAMARADORLIGI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 264-271.

73) AT, I. (2024). MINTAQALARDA TADBIRKORLIK SUB'EKTLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI OSHIRISHNING ASOSIY YO 'NALISHLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 319-326.

74) Avazovna, R. L. (2024). PENSIYA TA'MINOTINI MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH ORQALI PENSIYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MASALALARI. *Miasto Przyszłości*, 55, 1469-1474.

75) qizi Bobojonova, M. J. (2023). AGROTURIZMNING IQTISODIYOTDA O 'RNI, SALOHIYATI VA INFRATUZILMASINI YAXSHILASH. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(8), 48-52.

76) Jumayeva, Z. B., & Bobojonova, M. J. (2024). TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYA QILISHDA DIVERSIFIKATSIYA STRATEGIYASINING AHAMIYATI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 300-306.

77) Jumayeva, Z. B., & Bobojonova, M. J. (2024). IQTISODIY TEBRANISHLAR SHAROITIDA KICHIK BIZNESNING YASHOVCHANLIK DARAJASINI BAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 313-318.

78) Jumayeva, Z. B., & Bobojonova, M. J. (2024). KORXONALARNING BOZORDAGI FAOLLIGINI BAHOLASHDA ANSOFF MATRISASINI QO'LLASH: AFZALLIKLARI VA USTUNLIKLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 100-106.

79) Bobojonova, M. J., & Naimova, N. A. (2024). AHOLINING O'ZINI OZI BANDLIGINI TA'MINLASHDA AUTSORSING YANGI SHAKLINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 59-64.